

Наталія Мурашко

**НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ СЕМІНАР «СУЧАСНИЙ СТАН
ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СЛУЖБ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ
ДЕРЖАВНИХ АРХІВНИХ УСТАНОВ УКРАЇНИ»**

15 листопада 2013 р. у м. Києві відбувся науково-практичний семінар «Сучасний стан та перспективи розвитку служб науково-технічної інформації державних архівних установ України». Організували його Державна архівна служба України, Український науково-дослідний інститут архівної справи та документознавства (УНДІАСД), кафедра архівознавства та спеціальних галузей історичної науки історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Він пройшов у приміщенні читальної зали Державної наукової архівної бібліотеки (ДНАБ). У роботі семінару, що був розділений на пленарне засідання та круглий стіл, взяли участь близько 50 учасників, серед них – працівники державних архівів із різних регіонів України та науковці. Учасники семінару стали свідками підписання угоди про співробітництво між Державною архівною службою України та Державним архівом Республіки Македонія.

Під час пленарного засідання до учасників семінару з вітальним словом звернулися: директор Департаменту організації архівної роботи Державної архівної служби України, заслужений працівник культури України Т. П. Прись, директор УНДІАСД, кандидат історичних наук О. Я. Гаранін, завідувач кафедри архівознавства та спеціальних галузей історичної науки історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктор історичних наук, професор М. Г. Щербак.

Т. П. Прись зазначила, що перед службами науково-технічної інформації стоять важливі завдання швидкого та якісного забезпечення працівників архівних установ необхідною інформацією, наголосивши, що архівістам треба удосконалювати цей напрям роботи. О. Я. Гаранін окреслив організаційні моменти проведення семінару, закликав активно використовувати інформаційні можливості сайту інституту, на якому подано більшість новітніх наукових та науково-методичних розробок. Він також відзначив, що нині інститут активно працює над розвитком Галузевого центру НТІ з архівної справи та документознавства (ГЦНТІ АСД) та проектом створення довід-

кового каталогу на базі програми «ІРБІС», що надасть можливість усім бажаючим ознайомитись із вмістом довідково-інформаційного фонду (ДІФ) ГЦНТІ АСД.

М. Г. Щербак виступив із доповіддю «Підготовка кадрів для архівної системи в умовах запровадження сучасних інформаційних технологій», в якій окреслив нові проблеми, які виникли при підготовці істориків-архівістів. Він зазначив, що наразі постало питання надання студентам технічних знань, оскільки в архівній системі активно відбувається процес комп'ютеризації.

Доповідь М. Г. Щербака викликала жваве обговорення. Зокрема, завідувач відділу технологічного забезпечення архівної справи УНДІАСД, кандидат історичних наук, Н. М. Христова, вказала на необхідність поєднання технічних та історичних знань у межах підготовки магістрів-архівістів. Л. С. Прокопенко, старший науковий співробітник сектора науково-технічної інформації відділу науково-інформаційної та редакційно-видавничої діяльності УНДІАСД, кандидат історичних наук, доцент, відзначила, що кафедра архівознавства та спеціальних галузей історичної науки історичного факультету КНУ імені Т. Г. Шевченка має потребу в молодих викладачах, які б могли надати студентам необхідні знання. Загалом, учасники семінару спільно дійшли висновку, що на цей час існує проблема підготовки кадрів для архівної системи, які б мали знання з інформаційних технологій.

Н. М. Христова зробила доповідь «Організаційні та правові аспекти діяльності довідково-інформаційного фонду (ДІФ) архіву» і висловила сподівання, що цей семінар стане доброю традицією, що УНДІАСД продовжуватиме проводити подібні зібрання з актуальних питань діяльності архівів. Вона надала поради щодо організації діяльності СНТІ в архівних установах, виділила моменти, які учасники семінару згодом можуть використати в практичній роботі, порадила використовувати методичні рекомендації, розроблені інститутом¹. Доповідач наголосила, що перед архівами стоїть завдання організувати роботу СНТІ

таким чином, щоб інформувати не лише працівників архівних установ, а й користувачів і громадськість про склад ДІФ.

Доповідь «Застосування видів аналітико-синтетичної переробки інформації при створенні довідково-інформаційного фонду» виголосила О. М. Збанацька, кандидат історичних наук, доцент кафедри документознавства та управління соціальними комунікаціями Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. Вона охарактеризувала поняття «довідково-інформаційний фонд» (є складовою ГЦНТІ АСД та створюється з метою інформаційного та оперативного довідкового забезпечення науково-дослідної, науково-методичної, організаційної, практичної діяльності Укрдержархву, УНДІАСД, державних архівних установ) та «аналітико-синтетична переробка інформації» (процеси перетворення формальних ознак і змісту первинних документів з метою створення вторинних документів), описала основні види останньої, які мають використовуватися при створенні довідково-інформаційного фонду, а саме: бібліографічний опис документів, індексування, анування, реферування.

Оксана Збанацька також висвітила правила складання бібліографічного опису, стандарти бібліографічних описів, загальні положення щодо створення бібліографічних описів та подала типові приклади однорівневих, багаторівневих, аналітичних бібліографічних описів, а також бібліографічних описів електронних ресурсів. На завершення доповідачка виділила основні форми інформування спеціалістів архівної галузі, а саме: надання документів для користування, вибіркове розповсюдження інформації, підготовка і видавання довідок, підготовка інформаційних документів з актуальних питань архівної справи та документознавства; підготовка переліків, списків, оглядів літератури та інших інформаційних матеріалів про документи, які надійшли до ДІФ: організація виставок нових надходжень до ДІФу, тематичних виставок, днів інформації, віртуальних книжкових виставок, виставок он-лайн.

Завідувач відділу науково-аналітичної обробки та поширення інформації у сфері освіти Державної науково-педагогічної бібліотеки України ім. В. О. Сухомлинського Національної академії педагогічних наук України, кандидат історичних наук С. М. Зозуля представила доповідь «Довідково-інформаційне обслуговування користувачів ДІФ», у якій виділила два ключових питання довідково-інформаційного обслуговування користувачів ДІФ: з якою метою

здійснюється та які основні функції передбачає довідково-інформаційне обслуговування? Вона наголосила, що основу ефективного інформаційного забезпечення архіву складає система довідково-інформаційного обслуговування, що є комплексом різних видів інформаційного обслуговування користувачів (абонентів системи) і призначена для задоволення інформаційних потреб та запитів абонентів за профільною проблематикою, що виникають під час реалізації основних функцій архіву. Доповідачка описала види довідково-інформаційного обслуговування, що здійснює СНТІ архіву та види довідково-бібліографічного обслуговування, охарактеризувала основні особливості виконання інформаційних запитів, фактографічних та аналітичних довідок, забезпечення спеціалістів профільною інформацією в режимі вибіркового розповсюдження інформації, проведення днів інформації та тематичних виставок матеріалів ДІФ, обслуговування по міжбібліотечному абоненту.

Завідувач відділу науково-інформаційної та редакційно-видавничої діяльності УНДІАСД, кандидат історичних наук А. А. Майстренко, у доповіді «Робота довідково-інформаційного фонду архіву» детально охарактеризувала облік документів довідково-інформаційного фонду, як відображення в одиницях обліку кількості, складу та стану документів ДІФ, описала основні складові обліку документів ДІФ (приймання надходжень, технічне оформлення надходжень, вилучення), довідковий апарат: головна довідкова картотека, каталоги, розміщення документів, проведення інвентаризації, перевірка наявності. Вона зазначила, що основний документ, яким мають послуговуватися працівники ДІФ, виконуючи облік документів, це Інструкція з обліку документів, що знаходяться в бібліотечних фондах, затверджена наказом Міністерства культури і туризму України № 22 від 3 квітня 2007 р.

Доповідь А. А. Майстренко викликала жваве обговорення серед учасників семінару, які уточнювали інформацію щодо обліку документів ДІФ на прикладі діяльності власних СНТІ, а саме: грошової оцінки надходжень, інвентаризації, нормативної чисельності працівників та ділились власним досвідом, зокрема веденням обліку методичних розробок, окремо від інших документів. Н. М. Христова наголосила, що всі документи ДІФ мають бути обов'язково обліковані та мати інвентарний номер, незалежно від шляху їхнього надходження до ДІФ.

Старший науковий співробітник сектора науково-технічної інформації УНДІАСД, кандидат

історичних наук, доцент Л. С. Прокопенко виголосила доповідь «Автоматизація діяльності ДІФ (на прикладі системи «ІРБІС»)), яка стала логічним завершення попередніх виступів, адже було охарактеризовано процес автоматизації традиційних операцій, які проводяться в довідково-інформаційних фондах. Вона вказала на такі переваги автоматизації, як суттєве скорочення часу обслуговування користувачів, значне підвищення його рівня, перетворення і відомі окремих технологічних процесів; зазначила, що мета автоматизації полягає у підвищенні ефективності й продуктивності діяльності СНТІ, поліпшенні якості інформаційної продукції і послуг, підвищенні сервісу й оперативності обслуговування користувачів, а також покращенні умов праці співробітників; окреслила основні завдання автоматизації, напрями діяльності з автоматизації, критерії, якими мають керуватися працівники під час вибору програмного забезпечення.

Особливе зацікавлення серед учасників семінару викликала практична частина виступу доповідачки, яка наочно продемонструвала на прикладі системи «ІРБІС», яким чином відбувається процес автоматизації. Присутні мали змогу перейняти досвід використання цього програмного забезпечення, уточнити не зрозумілі для них моменти, оцінити її переваги та можливості.

Під час перерви завідувач сектору науково-технічної інформації відділу науково-інформаційної та редакційно-видавничої діяльності УНДІАСД Р. В. Романовський ознайомив учасників семінару із новими надходженнями до ДІФ ГЦНТІ АСД.

Наприкінці роботи семінару відбувся круглий стіл з актуальних проблем діяльності служб НТІ архіву.

Начальник відділу використання інформації документів ЦДНТА України А. О. Алексеєнко поділилась досвідом організації роботи служби НТІ в своїй установі. Вона зазначила, що ЦДНТА України є координаційним центром з питань роботи з документами свого профілю, що зберігаються в інших державних архівах і архівних підрозділах підприємств, установ, організацій та громадських об'єднань України, а також у громадян, тому для виконання цієї місії його працівники повинні бути обізнаними з усіма найновішими нормативно-методичними матеріалами як в архівній справі, так і у сфері роботи НТД. Нею окреслено основні завдання СНТІ ЦДНТА України, а саме: вивчення інформаційних потреб працівників ЦДНТА України, комплектування, зберігання, облік, опрацювання та систематиза-

ція матеріалів бібліотечного та довідково-інформаційного фондів, регулярне інформування його працівників про склад і зміст довідково-інформаційного фонду, вивчення науково-технічної інформації та підготовка рекомендацій щодо впровадження профільних досягнень науки, техніки і передового досвіду в практику роботи свого архіву, надсилання до ГЦНТІ АСД та ДНАБ завершених методичних розробок та друкованих видань архіву.

За її словами, основними проблемами, з якими стикається ЦДНТА України, є недостатня укомплектованість довідково-інформаційного фонду, відсутність окремої штатної одиниці методиста, неможливість на рівні архіву відстежити усі новації розвитку архівної справи.

Завершився семінар виступом завідувача сектору друкованих видань відділу забезпечення збереженості документів ЦДАМЛМ України О. С. Алексеєнко, яка обговорила з учасниками семінару сучасний стан та перспективи розвитку служби НТІ у цьому архіві.

Семінар пройшов на високому організаційному та науковому рівні. Тема семінару виявилася досить актуальною, а організований УНДІАСД захід – площадкою для обміну думок та вироблення програми дій. О. Я. Гаранін, підводячи підсумки, зазначив, що організація діяльності служб НТІ архівних установ нині потребує вдосконалення та порадив учасникам семінару звертатися до ГЦНТІ АСД при УНДІАСД, покликаною координувати роботу та надавати методичну допомогу СНТІ архівних установ.

¹ Служби науково-технічної інформації державних архівних установ України: інформаційна, організаційна та науково-методична діяльність [Електронний ресурс] : метод. рекомендації / Держ. архів. служба України, УНДІАСД ; уклад.: С. С. Артамонова, А. А. Майстренко, Л. П. Одинока, Р. В. Романовський. – К., 2012. – 34 с. – Режим доступу: <http://undiasd.archives.gov.ua/doc/mr-SNTI.pdf>. – Назва з екрана.